

KÓVÁRI PÉTER

004386/1986

SZIGORÚAN TITKOS!

Készült: 13 példányban

Kapja: 1/ Várkonyi elvtárs

- 9/11 *llá*
- 2/ Horn elvtárs
  - 3/ Barity elvtárs
  - 4/ Bényi elvtárs
  - 5/ Kovács elvtárs
  - 6/ Nagy G. elvtárs
  - 7/ Somogyi elvtárs
  - 8/ Hajdú elvtárs
  - 9/ Kupper elvtárs
  - 10/ Denus elvtárs
  - 11/ New York
  - 12/ Genf
  - 13/ Saját

KÜLÜGYMINISZTERIUM TITKOS
 VISSZAMINÓSÍTVE
 dátum: 1986. szept. 18. Állás: Állás:
 Megjegyzés:
 0001

Fénymásolva 1 példányban
 0001 sz példány
 Feljegyzés

Tárgy: VSZ külügyminiszter-helyettesi tanácskozás a nukleáris kísérletek szüneteltetéséről

1986. augusztus 27-én Moszkvában a Varsói Szerződés tagállamai külügyminiszter-helyetteseinek részvételével konzultációra került sor. A rendezvény célja az egyoldali szovjet atomrohantás moratórium meghosszabbítása kapcsán a szocialista országok részéről teendő politikai és propaganda lépések összehangolása volt. A találkozón részt vettek a testvérpártok külügyi és agitációs-propagandaosztályainak felelős munkatársai. A magyar delegációt Kóvári Péter külügyminiszter-helyettes vezette; tagjai voltak Papp Anna, a KB Külügyi Osztályának alosztályvezetője, Óvári László, a KB agitációs és propagandaosztályának munkatársa, Tóth Tibor, a KÜM Nemzetközi Szervezetek Főosztályának helyettes vezetője és Jelen János, a főosztály munkatársa. A munkajellegű tanácskozásként meghírdetett konzultáción a résztvevők általános felszólalások során fejtették ki véleményüket.

A szovjet delegáció nevében Kovaljov külügyminiszter-helyettes és Saposnyikov, a KB Külügyi Osztályának helyettes vezetője is felszólalt.

2750/Vd

Kovaljov miniszterhelyettes a tanácskozás szovjet részről történt kezdeményezését a nemzetközi helyzet rendhagyó alakulásával, illetve a moratórium meghosszabbításával kapcsolatos szovjet tájékoztatási szándékkal indokolta. A moratóriumot a szovjet kezdeményezések és a megbeszélések kulcsfontosságú elemének nevezte, meghosszabbítása növelte a szocialista országok politikai tökéjét. A moratórium meghosszabbítása kapcsán kifejtett diplomáciai és propagandatevékenységről szólva elmondta, hogy a Szovjetunió diplomáciai képviselőit, az ENSZ Közgyűlését és más fórumait, az el nem kötelezett országok mozgalmát, a társadalmi mozgalmakat és a pártközi kapcsolatokat egyaránt felkívánják használni a nukleáris kísérletek beszüntetésének előmozdítása érdekében. Az SZKP Központi Bizottságában augusztus 19-én tartott ideológiai tanácskozásán áttekintették a tájékoztató és propagandamunka terén adódó feladatokat, s ezt követően a Külügyminisztérium Kollégiuma is külpolitikai propagandatervet fogadott el. A fenti tanácskozásokon hozott döntések végrehajtásaként nagykövetségeik utasítást kaptak a moratórium kérdésében kifejtendő tevékenységre, a New York-i ENSZ-képviselő sajtókonferenciák szervezésére kapott megbízatást, politikai és katonai szakértőket küldtek szét tájékoztatási céllal a világ különböző térségeibe.

A moratórium hatásáról elmondta, hogy az nem egyértelmű, de az országok döntő többsége és a közvélemény nagyra értékeli a moratórium életbe léptetését és hatályban tartását. Az Egyesült Államok részéről változatlanul eltartható a hivatalos álláspont, s néhány nyugati szövetséges állam támogatást próbál nyújtani. Őröngvő a Párizs álláspontja annak ellenére, hogy továbbra sem hajlandók elítélni az USA-t. Értékelésük szerint az el nem kötelezett országok mozgalmán belül jól érzékelhető a különbségtétel a Szovjetunió és az USA álláspontja között a nukleá-

ris kísérletek szüneteltetése és betiltása kérdésében. Ennek elmélyülését hozhatja az el nem kötelezett országok VIII. csúcstalálkozója.

A kérdést szovjet részről az amerikai külpolitika sebezhető pontjává kívánják tenni. Az adminisztráció nehéz helyzetbe került saját törvényhozása, az ország politikai erői és közvéleménye előtt, s ebből különböző mesterkedések árán próbál kibújni. Így például a moratóriumot és a teljes atomcsendet a nukleáris robbantási kísérletek közötti megállapodásokkal próbálja összekapcsolni, és szovjet irányítás alatt és lépéseit megkísérli "szemben látni", illetve nem adta fel szándékát, hogy a cselekvési tervét kapcsán elvonja e kérdésről a figyelmet. A szeptemberi szovjet-amerikai külügyminiszteri megbeszélésekkel összefüggésben szólt Kovaljov a teljes atomcsend, a moratórium és az ellenőrzés kérdésében folytatott szovjet-amerikai megbeszélésekről, rámutatva, hogy elsődleges célkitűzésük a moratórium kétoldalúvá tétele.

Az európai NATO-tagállamok úgy próbálják álláspontjukat kialakítani, hogy az ne sértse az USA érdekeit, de egyben elégítse ki ezen országok közvéleményének elvárásait. Szovjet megítélés szerint a nyugat-európai államok fenti törekvése a szocialista országok számára lehetőséget nyújt a cselekvésre, figyelembe véve, hogy minden országnak sajátos lehetőségei vannak. A fellépést mind állami, mind pedig társadalmi szinten lehetségesnek tartják.

Konferencia javaslatként fogalmazódott meg, hogy a szocialista országok diplomáciai tevékenységükkel a moratórium és a teljes atomcsend előmozdítása érdekében nagykövetségeiken keresztül hangolják össze.

Vezető helyet szánnak a kérdésnek az ENSZ Közgyűlés 41. ülésénél. A New York-i szovjet állandó képviselő az ENSZ-főtitkár meckerésére javasította annak érdekében, hogy a moratórium ügye megkülönböztetett figyelmet kapjon a közgyűlés egészében, s annak különböző szakaszaiban. A Közgyűlés 1. sz. bizottságában az NDK elnöklet segítheti a kérdés kiemelt kezelését. Célkitűzésük, hogy a közgyűlés ne csak a moratórium ügyének támogatását eredményezze, de szigorúbban is el az USA-t és az őt támogató nyugati országokat. A szovjetek a tervezett szocialista külügyi miniszteri találkozót fontos állomásnak tartják a célkitűzések megvalósítása szempontjából.

Szovjet részről a különböző fórumokat, így a stockholmi értekezletet és a bécsi miniszteri találkozót is felkínálják használni arra, hogy kiaknázzák a moratórium kedvező hatását. Kétoldalú konzultációkat is e célkitűzés szolgálatába állítják. Felhívást terveznek intézni a nem szocialista országok kommunista, illetve szociáldemokrata pártjaihoz. Általában véve minden lehetőséget csatornát igénybe kívánnak venni fellépésük során, amelynek elsődleges célja, hogy átörös következzen be az Egyesült Államok és Nyugat-Európa közvéleményének körében.

Elképzeléseik szerint a Szovjet Külügyi Miniszteri Bizottságának október közepén sorra kerülő bukaresti ülése vonná magára a Szocialista országok tevékenységének mérlegét. Ezen a tanácskozáson, amelynek nem formális jellegűt szánják, a moratórium kérdését a nukleáris leszerelési kérdések egész komplexumával együtt szeretnék áttekinteni.

A Varsói Szerződés, a Bécsi Szerződés, az NDK és kegyével részről elmondott felszólalások méltatták a szovjet moratórium meghirdetésének és hatályban tartásának jelentőségét. Elemezték a moratórium hatását az USA és a nyugati országok kormányaira, politikai erőire és közvéleményére, rámutatva az

USA-kormányzat elutasító álláspontjának fokozódó népszerűtlenségére. Ismertették tartalmi és formai elképzeléseiket a moratórium és a teljes atomcsend kérdésének előmozdításáról. Ezek sorában, bolgár részről javasolták, hogy kerüljön sor a szocialista országok pártvezetőinek és a szociális demokráta pártok vezetőinek találkozóira, illetve a szovjet keleti blokk és a nyugati blokk közötti találkozóira, az NSZ-tagállamok vezetőinek magas szintű találkozására. Lengyel részről ismerték megvizsgálgák annak eshetőségét, hogy az amerikai és a nyugati országok kérdésekre felelős köztitkárok varsói eszéki tanácskozásán foglalkozzon e kérdéssel is.

Román részről az a törekvés érződött, hogy a moratórium kérdése a leszerelési, s különösen a nukleáris leszerelési kérdések komplexumának egészébe ágyazódják. Méltatták a szovjet lépések fontosságát és kedvező hatásukat, részletezték a magas szintű román kezdeményezéseket és lépéseket e téren. Javasolták, hogy a NSZ külügyminiszteri bizottságára Bukarestben fogadjon el felhívást a NATO-tagállamokhoz, amely a nukleáris fegyverek általános szüneteltetését sürgetné, illetve első lépésként felszólítaná az USA-t a moratóriumhoz való csatlakozásra.

A magyar külügyiség pozitív értékelést adott a moratórium és a teljes atomcsend kérdésében vallott szovjet elvi állásponttól és a gyakorlati lépésekről. Aláhúzva az egyoldalú szovjet moratórium hatásaként az USA-ra nehezedő politikai nyomás fenntartásának szükségességét, hangsúlyozta egy kölcsönösen elfogadható megállapodás elemeinek felkutatására irányuló törekvések változatlan fontosságát. Konkrét tartalmi elképzeléseket ismertetett a moratórium, illetve az általános és teljes atomcsend kérdésének kezelésére az ENSZ-en belül, illetve a különböző multilaterális leszerelési fórumokon. Kifejezésre juttatta a magyar külügyiség készségüket további fellépésre és csatlakozásra a moratórium és a teljes atomcsend érdekében.

A tanácskozás végén Sapoznyikov, az SZKP Külügyi Osztályának helyettes vezetője adott részletes tájékoztatást az október 15-19. között előkészítendő, a Nemzetközi Békeév keretében megrendezésre kerülő világméretű szovjet. Kiemelve annak jelentőségét, hogy tőkés országban először kerül sor jelentős tömegeket mozgató, a béke és a leszerelés ügye mellett kiálló világméretű rendezvényre, jelezte az előkészítési előkészítés során már eddigre jelentkező és a későbbiekben is várható nehézségeket. A problémák egy része abból adódik, hogy miközben jeleztek a fellépésről lehet szórnivaló a kongresszuson, a szocialisták a pártok képviselőinek részvételére csak nem hivatalos minőségükben feltételezhető. Szovjet részről a szocialista országok segítségét kérik az előkészítésben a kongresszus sikeres megrendezése érdekében. Nem tartanak célravezetőnek, hogy a kongresszust megelőzően publikitást kapjon a sajtóban a rendezvény, hasonló értelmű megkeresést kaptak a dán szervezők részéről is, akik attól tartanak, hogy az szovjet manipulálásra vonatkozó vádakhoz adhatna táptalajt. A korábbiaknál fokozottabban jelentkezik a kongresszus anyagi támogatásának kérdése, ami nem csak a résztvevők egy részének utaztatási, hanem tartózkodási költségeinek fedezését is szükségessé teheti. (Szovjet részről jelezték, hogy 300 fő utaztatási és szállítási költségeinek fedezését vállalták, s még 100 ezer dollárnyi költséget vállaltak fel. A csehszlovák felől - információink szerint - 100 fő költségeinek fedezését kérték.) Szeptember elejére várható a nemzeti előkészítő bizottságok koordinációs tanácskozása.

A külügyminiszter-helyettesi tanácskozás jól illeszkedett a szocialista országok közötti együttműködés fejlesztését célzó törekvések sorába. Hozzájárult a moratórium USA-ra való kiterjesztése érdekében politikai, diplomáciai és propaganda téren szovjet részről várható kezdeményezések és lépések megismeréséhez. Segítette a többi szocialista ország gondolkodási és cselekvési irányának felmérését.

Budapest, 1986. augusztus 29.

